

Mirosław Przyłęcki

Symposium PKZ we Wrocławiu

Ochrona Zabytków 27/4 (107), 338-340

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

jego wartość dla historii powszechnej oraz znaczenie dla historii państwa bułgarskiego wystąpiono z wnioskiem o wpisanie *Jeźdźca Madarskiego* do międzynarodowego rejestru zabytków i objęcie ochroną, zapewnianą przez odpowiednią konwencję międzynarodową.

Janusz Lehmann

SYMPOZJUM PKZ WE WROCŁAWIU

W dniach 27 i 28 maja 1974 r. zorganizowane zostało przez Zarząd PP Pracownie Konserwacji Zabytków i Dyрекcję oddziału wrocławskiego PP PKZ sympozjum poświęcone ochronie i konserwacji zabytkowych parków i ogrodów. Uczestniczyli w nim m.in. pracownicy pracowni projektowych, dokumentacji historycznych, przedstawiciele urzędów konserwatorskich, naukowcy i praktycy związani z zagadnieniem ochrony, rewaloryzacji i konserwacji zabytkowych założeń zielonych.

Z okazji sympozjum oddział wrocławski PKZ przygotował wystawę wybranych prac inwentaryzacyjnych i projektowych związanych z tematem spotkania oraz ekspozycję kwiatów przekazanych przez wrocławski ogród botaniczny. Ponadto dyrekcja oddziału wrocławskiego PKZ zorganizowała dla uczestników objazd trasą wybranych przykładowo zabytkowych założeń ogrodowych i parkowych w województwie wrocławskim.

Obrady otworzył i poprowadził wicedyrektor oddziału d.s. naukowo-konserwatorskich — mgr inż. arch. Mirosław Przyłęcki. Stwierdził on na wstępie, że z wielu uzasadnionych powodów w praktyce konserwatorskiej zajmowano się dotychczas przede wszystkim ochroną zabytkowych miast, zabytków architektury i budownictwa, zabytków tzw. ruchomych, archeologicznych i etnograficznych. Obserwowana jednak postępująca dewastacja licznych nie objętych dotychczas kompleksową ewidencją — parków i ogrodów, wśród których znajdują się cenne przykłady sztuki ogrodniczej, zmusza do pilnego i skutecznego zajęcia się również ochroną i tego rodzaju zabytków. W oddziale wrocławskim PKZ od siedmiu lat wykonywane były różnorodne dokumentacje dotyczące historii badań, inwentaryzacji i projektów rewaloryzacji zespołów zabytkowych parków i ogrodów. Zebrano sporo doświadczeń w tej mierze, napotkano rozmaite problemy, których rozwiązania należy szukać w większych zespołach specjalistów, związanych z problematyką konserwatorską. Narastająca fala zainteresowania parkami i ogrodami znalazła swoje odbicie także w licznych artykułach prasowych i publikacjach specjalnych. O parkach coraz częściej słyzy się w programach radiowych i telewizyjnych. Krytyczną w tej dziedzinie sytuację sygnalizują wojewódzcy konserwatorzy zabytków. Wszystko to zachęciło Zarząd PP PKZ i dyrekcję oddziału wrocławskiego do zainicjowania szerszej akcji poświęconej intensyfikacji działań konserwatorskich.

Wicedyrektor Zarządu PP PKZ mgr inż. arch. J. Stępkowski omówił zadania i rolę przedsiębiorstwa w dziedzinie ochrony zabytków, podkreślając wielostronną specjalizację poszczególnych oddziałów i pracowni. Następnie dokonał ściślejszego wprowadzenia w problematykę sympozjum.

Zasadniczą część narady stanowiły następujące referaty:

1. *Ogród i park zabytkowy na Śląsku, jego wartości i znaczenie* — mgr Krzysztof Eysymontt (PKZ oddział wrocławski);
2. *Materiały dokumentacyjne parków i ogrodów w Polsce zawarte w tekach prof. Gerarda Ciolka* — mgr Leszek Kwiatkowski (Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie);
3. *Problemy projektowe i adaptacyjne zabytkowych ogrodów i parków* — mgr inż. Janusz Szymański (PKZ — oddział wrocławski);
4. *Zasady pielęgnacji zabytkowych parków i ogrodów* — dr Elżbieta Baniukiewicz (Zarząd Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki — Warszawa);
5. *Studium, wytyczne, projekt w rekonstrukcji zabytkowego parku* — doc. dr hab. Janusz Bogdanowski (Politechnika Krakowska);
6. *Elementy architektury ogrodowej w parkach i ogrodach zabytkowych — ich rola*

w układzie przestrzennym; założenia i kierunki działań konserwatorskich — mgr inż. arch. Anna Guérquin (PKZ — oddział wrocławski);

7. *Problemy ochrony zabytkowych parków podworskich na Dolnym Śląsku, ze szczególnym uwzględnieniem powiatu wrocławskiego* — dr Danuta Nespiak (Instytut Turystyki we Wrocławiu).

W toczącej się wokół referatów dyskusji zabrali głos: mgr J. Sibilski — Wojewódzki Konserwator Przyrody we Wrocławiu, doc. dr A. Nespiak — pracownik naukowy Akademii Rolniczej we Wrocławiu, mgr K. Niedźwiecka — pracownik Instytutu Kształtowania Środowiska we Wrocławiu, mgr K. Eysymontt, mgr inż. arch. A. Guérquin, mgr inż. arch. J. Maciejowska — projektant z oddziału wrocławskiego PKZ, doc. dr J. Bogdanowski, mgr inż. arch. M. Przyłęcki oraz mgr J. Gromnicki (Zarząd PP PKZ — Warszawa).

Mówcy rozwijali tematy poruszone w referatach, ustosunkowywali się do problemów konserwatorskich ochrony zabytkowych parków i ogrodów zgłaszali wnioski. Omówiono dość szeroko sytuację istniejącą w dziedzinie ochrony tego rodzaju zabytków oraz informowano o prowadzonych w tym zakresie pracach. Mgr Sibilski i mgr Niedźwiecka poinformowali także zebranych o planach działalności na przyszłość reprezentowanych przez siebie instytucji. Wskazywano parokrotnie na ścisły związek ochrony parków i ogrodów z kompleksowym zagadnieniem ochrony środowiska naturalnego. Wskazywano na potrzebę powołania przy PP PKZ wielobranżowej placówki realizacyjnej zajmującej się konserwacją zabytkowych założeń zieleni. Mówiono o licznych brakach kadrowych, organizacyjnych i finansowych. Uznano potrzebę powołania międzyresortowego komitetu koordynacyjnego, poświęconego problemom szeroko pojętej ochrony i rewaloryzacji zabytkowych założeń parkowo-ogrodowych, złożonego ze specjalistów — teoretyków i praktyków — oraz działaczy politycznych i administracyjnych.

Dyskusję zakończył dyrektor mgr inż. J. Stępkowski, wskazując na wszechstronność poruszanej w trakcie spotkania problematyki oraz na konieczność wyciągnięcia praktycznych wskazówek z sympozjum wrocławskiego. Zadeklarował ponadto pełny udział Zarządu PP PKZ w realizacji wniosków wysuniętych w czasie narady oraz daleko idącą pomoc przedsiębiorstwa w staraniach służby konserwatorskiej o zachowanie, zbadanie, konserwację i rewaloryzację zabytkowych założeń zieleni.

A oto wnioski wysunięte w trakcie sympozjum:

1. Należy powołać międzyresortowy komitet koordynacyjny poświęcony działalności w zakresie ochrony i konserwacji zabytkowych założeń zieleni, złożony z przedstawicieli resortu kultury i sztuki, rolnictwa i leśnictwa, ochrony środowiska oraz gospodarki komunalnej, a także ze specjalistów — naukowców i praktyków. Komitet byłby organem doradczym opiniującym i inicjującym.
2. Narady konserwatorskie poświęcone specjalistycznym problemom ochrony i rewaloryzacji zabytkowych parków i ogrodów należy organizować systematycznie — np. co 2 lata — aktualizując stan wiedzy i programy realizacyjne w gronie zaproszonych fachowców konserwatorów zabytków i konserwatorów przyrody.
3. Należy jednorazowo zorganizować na szczeblu centralnym szeroko zakrojoną konferencję poświęconą sprawom ochrony krajobrazu, z włączeniem do tematu problemów konserwatorskich rewaloryzacji założeń ogrodowych, parkowych i cmentarnych, ze szczególnym uwzględnieniem zespołów zieleni na terenach zurbanizowanych.
4. Należy bezwzględnie przyspieszyć i jak najszybciej zakończyć ogólnopolską ewidencję zabytkowych parków i ogrodów, a jej wyniki jak najszerszej spopularyzować.
5. Wskazane jest sporządzenie bilansu potrzeb organizacyjnych, kadrowych, finansowych i materiałowych, warunkującego kompleksowe opracowanie programu ochrony zabytkowych założeń zieleni w kraju.
6. Należy przeprowadzić — przez szczegółową weryfikację materiałów ewidencyjnych — odpowiednią klasyfikację założeń zielonych, wyłącznie do wiadomości władz centralnych i fachowych organizacji i instytucji.
7. W zespołach wojewódzkich konserwatorów zabytków należy powołać osobne stanowisko pracy d.s. ochrony założeń zieleni oraz zacieśnić współpracę z wojewódzkimi konserwatorami przyrody.
8. Należy zintensyfikować akcję wydawania orzeczeń konserwatorskich na zabytkowe parki, ogrody, cmentarze itp., szczegółowo ustalając zakres kompetencji konserwatorów przyrody.

9. Należy szeroko rozwinąć akcję popularyzatorską poświęconą zabytkowym parkom i ogrodom prowadzoną przez wszystkie środki masowego przekazu (prasa, wydawnictwa, radio, telewizja).
10. Należy zwiększyć liczbę publikacji i popularnych informatorów na temat zabytkowych założeń zieleni.
11. Wszystkie założenia zieleni uznane za zabytek należy oznakować odpowiednimi tablicami informacyjnymi, tak jak zabytki architektury i budownictwa.
12. Konieczne jest zwrócenie uwagi władzom turystycznym na szersze niż dotychczas wykorzystanie parków i ogrodów w programach turystycznego zagospodarowania regionów kraju.
13. Wskazane jest włączenie zabytkowych założeń zieleni do działalności Społecznych Opiekunów Zabytków i Społecznych Opiekunów przyrody przy PTTK.
14. Należy przeanalizować możliwość rozszerzenia programu szkolenia fachowych kadr kierowanych do prac konserwatorskich przy zabytkowych założeniach zieleni.
15. Istnieje konieczność stworzenia możliwości przeprowadzenia badań specjalistycznych i doświadczeń w zakresie konserwacji i rewaloryzacji zabytkowych założeń zieleni.
16. Wrocławski zespół zieleni zabytkowej przy oddziale PP PKZ powinien rozwinąć się w wielobranżową pracownię specjalistyczną programowania i projektowania rewaloryzacji zabytkowych założeń zieleni.
17. Należy dążyć do utworzenia jednego lub kilku zespołów realizatorskich w zakresie konserwacji, remontów i adaptacji zabytkowych parków i ogrodów — najlepiej przy PP PKZ.
18. Należy założyć odpowiednią liczbę specjalistycznych szkółek produkujących odpowiednie gatunki drzew i krzewów do restauracji i konserwacji zabytkowych założeń parkowo-ogrodowych lub uwzględnić rozszerzenie i specjalizację produkcji w szkółkach już istniejących.
19. Należy spowodować poprawę zaopatrzenia rynku w odpowiedni sprzęt i narzędzia niezbędne do prawidłowo prowadzonych prac konserwacyjnych w parkach i ogrodach.
20. Należy opracować skuteczne sposoby doraźnego zabezpieczenia zniszczonych elementów architektoniczno-rzeźbiarskiego wystroju zabytkowych parków, ogrodów i cmentarzy, nawet przez czasowe ich magazynowanie w składnicach muzealnych, lapidariach i muzeach.
21. Należy uczulić terenowe organy służby konserwatorskiej i ochrony przyrody na szersze niż dotychczas wyłączenie obszarów parków i ogrodów z planów gospodarki leśnej i rolnej oraz rozszerzyć poszukiwania właściwych użytkowników gwarantujących społecznie celowe wykorzystanie założeń zieleni.
22. Władze konserwatorskie winny poświęcić także uwagę zespołom zieleni towarzyszącej zabytkowym układom urbanistycznym i poszczególnym zabytkom architektury i budownictwa, przeciwstawiając się uszczuplaniu powierzchni tych zespołów i polityce traktowania obszarów zieleni na terenach zurbanizowanych jako rezerwy terenów do wykorzystania.

Miroslaw Przyłęcki

WARMIŃSKIE SEMINARIUM KONSERWATORSKIE

W dniach 28 i 29 maja 1974 r. Gdański Oddział PP Pracownie Konserwacji Zabytków przy udziale Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie i Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu zorganizował spotkanie pod nazwą „Warmińskie seminarium konserwatorskie”, poświęcone zagadnieniom konserwacji polichromii wnętrza zamku w Lidzbarku Warmińskim.

Dnia 28 maja seminarium odbywało się w Muzeum Mazurskim w Olsztynie. Mgr Lucjan Czubieli, Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie, wygłosił referat *Problematyka konserwatorska województwa olsztyńskiego*. Referent omówił historię urzędu konserwatorskiego w Olsztynie, scharakteryzował wyczerpująco główne trudności powstałej od 1950 r. organizacji konserwatorskiej i uzyskane przez nią osiągnięcia, przede wszystkim w zakresie kompleksowej konserwacji i zagospodarowy-